

HỒN QUÊ TRÊN BỨC TRANH TRE

Thương hiệu tranh tre Tam Điệp đã có mặt trên thị trường trong và ngoài nước từ vài ba năm gần đây với những sản phẩm mang đậm nét truyền thống thừa kế và phát triển từ dòng tranh dân gian Đông Hồ. Người đã và đang "thổi hồn" vào tra nứa, "khai sinh" một dòng tranh Đông Hồ trên chất liệu tre trúc là anh Lê Điệp - thôn Xuân Lai (Gia Bình - Bắc Ninh).

Người đi tiên phong

Cơ duyên đưa Lê Điệp đến với tranh tre cũng thật tình cờ. Vốn là người chuyên làm giát giường như nhiều hộ dân khác ở Xuân Lai, đầu năm 1998, anh tự mày mò làm thử nghiệm hai bức tranh tre từ những phụ liệu sẵn có. Lúc đầu, chỉ "làm để chơi", càng ngày anh càng tâm đắc với phát kiến mới của mình với nhiều ý tưởng được gửi gắm. Không ngờ hai bức tranh đầy ngẫu hứng ấy, đã gây được sự quan tâm chú ý của một khách hàng chuyên buôn bán hàng thủ công mỹ nghệ ngoài Hà Nội, khi ông này đi qua thôn.

Một hướng đi mới được gợi mở tạo tiền đề cho việc sản xuất - buôn bán về lâu dài. Tháng 4/1998, Lê Điệp nhận được hợp đồng làm 70 bức tranh tre nghệ thuật đầu tiên, theo nguyên mẫu khách hàng yêu cầu. Ngay sau đó, một đơn đặt hàng làm 200 bức tranh tổ nữ (típ tranh dân gian) được chuyển tới. Lúc này, Lê Điệp chợt nhận ra mình còn nhiều thiếu khuyết về nghệ thuật tạo hình tranh nói chung và đề tài tranh dân gian nói riêng, nhất là khi muốn đưa việc sản xuất tranh tre lên tầm chuyên nghiệp. Vậy là cuộc tầm sư học nghề chính thức được bắt đầu và Lê Điệp trở thành người đi tiên phong mở ra hướng phát triển mặt hàng tranh tre ở Xuân Lai.

"Khai sinh" cho một dòng tranh

Lê Điệp bén duyên với tranh tre ở độ tuổi gần 30. Với dự định phát triển mở rộng sản xuất cho một tương lai lâu dài, anh đã sang Đông Hồ (Thuận Thành - Bắc Ninh) học hỏi tìm hiểu về các mẫu tranh dân gian. Trong tổng thể hơn 200 mẫu tranh truyền thống của Đông Hồ, anh được nghệ nhân làng tranh Nguyễn Đăng Chế hướng dẫn, giải thích từng tích tranh cụ thể. Có am hiểu đam mê nghệ thuật tranh dân gian, thì việc sáng tạo làm mới các bức tranh sẽ tránh được lối sao chép vô cảm, sáo rỗng. Điều mà nghệ nhân làng tranh mong muốn là Lê Điệp sẽ có khả năng đưa tranh Đông Hồ mới đến với người yêu nghệ thuật ngày một nhiều hơn.

Đầu năm 1999, cơ sở sản xuất tranh tre trúc Lê Điệp chính thức được thành lập. Đây được xem như một quyết định khá phiêu lưu khi mà dòng chảy hội họa trong nước dường như đang bão hoà trước hàng loạt các sản phẩm nghệ thuật thuộc các trường phái khác nhau. Tuy nhiên, tranh tre Tam Điệp đã dần có được chỗ đứng trên thị trường, với sức tiêu thụ ngày càng tăng. Vừa sản xuất, vừa học hỏi tích lũy kinh nghiệm, dần dần 200 mẫu tranh dân gian Đông Hồ đã lần lượt được cơ sở hoàn thiện và chào hàng. Thay vì dùng *cây cọ* hay hộp màu vẽ tranh, những người thợ ở đây ngày ngày cần mẫn với con dao, cái kéo để khắc hoạ tạo đường nét, hình khối cho các bức tranh. Bằng những thao tác giản đơn mà tinh tế, bàn tay họ đã tạo nên những bức tranh tre dung dị mà tao nhã giàu chất triết lý nhân văn. Một đám cưới chuột tung bừng rộn rã, thầy đồ Cóc oai nghiêm đầy vẻ uyên thâm, mẹ con nàng lợn nái than thơ bên gốc dáy ven ao. . . Từ những thiếu nữ duyên dáng trong tranh tổ nữ, đến các bộ tranh tứ quý, cầu tài cầu lộc, bát tiên quá hải, vinh hoa phú quý... Tranh tre Tam Điệp không chỉ biểu đạt nét khoáng đạt sâu lắng của hồn quê, mà còn luôn bắt với nhịp sống đương đại. Ngoài sản phẩm làm theo nguyên mẫu tranh Đông Hồ, cơ sở còn mở rộng làm các loại tranh chân dung, tranh nghệ thuật đương đại và cả một số mẫu tranh Trung Quốc cổ. Người yêu thích hội họa sẽ rất ngạc nhiên khi bắt gặp hình ảnh Bác Hồ bên bàn làm việc - một hình ảnh giản dị mà thanh cao được tạo bởi những thanh tre trúc ghép lại.

Không giống như sản phẩm của một số dòng tranh khác tiêu thụ lúc trời lúc sụt, sản phẩm tranh tre Tam Điệp luôn có sức tiêu thụ cao trên thị trường. Anh Điệp cho biết, việc sản xuất của cơ sở thường theo đơn đặt hàng trước đó, đôi khi có sự khan hiếm tranh vì sức sản xuất hạn chế của cơ sở. Việc hoàn thiện một bức tranh tre phải tốn nhiều thời gian, đòi hỏi người thợ phải có những thao tác chính xác, tỉ mỉ. Là người giữ vai trò chính trong việc tạo mẫu sản phẩm, anh Điệp cũng đã tính đến việc hướng dẫn đào tạo người kế cận để từng bước mở rộng năng lực sản xuất, đồng thời làm ra những khung tranh chất lượng cao hơn. Ngày tranh tre Tam Điệp mới góp mặt trên thị trường, giá bán trung bình khoảng 70.000đồng đối với tranh đơn, tranh bộ giá 300.000đồng. Hiện tại, giá bán tranh đã giảm đáng kể, phù hợp với khả năng tài chính của người yêu thích. Đây cũng là cách để tranh tre Tam Điệp tiếp cận với thị trường ngày một nhiều thêm.

Xưởng tranh Lê Điệp với quy mô khiêm tốn đã tạo việc làm cho 15 lao động trong thôn, mức thu nhập đạt từ 400 - 500.000đồng/ một người/ một tháng. Đó là chưa kể nhiều lao động mùa vụ khác nhận gia công sản phẩm cho cơ sở. Chúng ta đã biết đến hàng loạt những sản phẩm thủ công mỹ nghệ được làm từ mây tre đan - thứ cây gắn liền với đời sống thôn quê. Nay tranh tre trúc Tầm Điệp với sự cất cánh từ làng quê Xuân Lai sẽ là cơ hội giúp nhiều người hiểu thêm về giá trị truyền thống của CÂY TRE VIỆT NAM .